

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTS

Rīgā 2020. gada 2. maijā
Nr.152

Saeimas priekšsēdētājam
Inārai Mūrniecei

Ļoti cienījamā Mūrnieces kundze!

I

Saeima 2020. gada 23. aprīlī pieņēma likumu “Grozījumi Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā” (13. Saeimas likumprojekts Nr. 123/Lp13).

Attiecīgo likumprojektu administratīvās atbildības sistēmas reformas ietvaros Ministru kabinets iesniedza izskatīšanai vēl 12. Saeimai. Lai nodrošinātu nozaru administratīvo pārkāpumu kodifikācijas sistēmas ieviešanu, ar šiem grozījumiem Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā tika paredzēti administratīvo pārkāpumu sastāvi un sodi par tiem (*sk. 12. Saeimas likumprojekta Nr. 994/Lp12 “Grozījumi Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā” anotācijas I sadaļas 1. un 2. punktu*). 13. Saeima atbilstoši Saeimas kārtības ruļļa 39. panta otrās daļas prasībām nolēma turpināt šā likumprojekta izskatīšanu (*sk. 13. Saeimas rudens sesijas devītās sēdes 2018. gada 20. decembrī stenogrammu*).

Likumprojekta otrajā lasījumā Saeima pēc Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas kā atbildīgās komisijas priekšlikuma precizēja Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 4.¹ panta pirmās daļas 4. punktā ietvertu ar publiska pasākuma norisi saistīto ierobežojumu, kā arī likumprojektā iestrādāja ar šo precizējumu saistītus grozījumus citās Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma normās (*sk. 13. Saeimas rudens sesijas septiņpadsmitās sēdes 2019. gada 5. decembrī stenogrammu*).

Attiecīgo regulējumu Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija rūpīgi apsprieda vairākās komisijas sēdēs, uzklusot kompetento institūciju un lietpratēju viedokļus un pievēršot lielu uzmanību normu saturiskajam tvērumam un to iedarbīgumam pēc likuma pieņemšanas. Diskusijas par šo regulējumu Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija turpināja arī pirms trešā lasījuma. Priekšlikumi par likumprojekta pilnveidojumiem pirms trešā lasījuma gan netika iesniegti, un Saeima trešajā lasījumā likumprojekta tekstā neizdarīja izmaiņas (*sk.*

13. Saeimas pavasara sesijas ceturtās (ārkārtas) sēdes 2020. gada 23. aprīlī stenogrammu).

II

Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā jau ar 2013. gada 20. jūnija grozījumiem tika ietverts 4.¹ pants, kurš paredz vispārīgus ar publiska pasākuma norisi saistītos ierobežojumus. Citastarp tā pirmās daļas 4. punktā tika paredzēts, ka publiska pasākuma norises laikā aizliegts izmantot, arī stilizētā veidā, bijušās PSRS, bijušo PSRS republiku un nacistiskās Vācijas karogus, ģerboņus un himnas, nacistisko svastiku, SS zīmes un padomju simbolus - sirpi un āmuru līdz ar piecstaru zvaigzni, izņemot gadījumus, kad to izmantošanas mērķis nav saistīts ar totalitāro režīmu slavināšanu vai izdarīto noziedzīgo nodarījumu attaisnošanu.

Attiecīgais likuma grozījums tika veikts ar nolūku saskaņot Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā un likumā "Par gājieniem, sapulcēm un piketiem" ietvertos ierobežojumus publiskiem pasākumiem un novērst iespēju izmantot publiskus izklaides un svētku pasākumus, lai sludinātu vardarbību, naidu, klaju nacisma, fašisma vai komunisma ideoloģiju vai veiktu kara propagandu (*sk. 11. Saeimas likumprojekta Nr. 619/Lp11 "Grozījumi Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā" anotācijas 1. punktu*). 11. Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija ļoti rūpīgi izstrādāja attiecīgās normas formulējumus, lai sasniegtu leģitīmu mērķi – novērstu iespējas izmantot publiskus izklaides un svētku pasākumus, lai sludinātu divu totalitāru, noziedzīgu režīmu ideoloģiju (*sk. 11. Saeimas pavasara sesijas astotās sēdes 2013. gada 16. maijā stenogrammu*).

2020. gada 23. aprīļa likumā "Grozījumi Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā" Saeima pamatoti izvērsusi un detalizējusi komunistiskā un nacistiskā totalitārā režīma simbolu aizliegumu.

Ar šo likumu *expressis verbis* ir noteikts aizliegums izmantot arī bijušās PSRS, bijušo PSRS republiku un nacistiskās Vācijas bruņoto spēku un likumības un kārtības uzturēšanas orgānu (represīvo iestāžu) izmantoto piederību identificējošo apģērbus (formas tērpus), šā apģērba elementus, kuru kopums (apģērba gabali, aksesuāri, atpazīšanas zīmes, kokardes, uzpleči, aprīkojums) pēc to vizuālā izskata nepārprotami ļauj identificēt minētos bruņotos spēkus vai represīvās iestādes.

III

Latvijas Republikas Satversmes ievads paredz valsts un sabiedrības pienākumu nosodīt komunistisko un nacistisko totalitāro režīmu un to noziegumus. Viena no šā pienākuma īstenošanas formām ir arī attiecīgo režīmu simbolu un to totalitāro un noziedzīgo dabu īpaši izceļošu atribūtu izslēgšana no publiskās telpas. Tādēļ vēlos uzteikt Saeimu par veikto likuma precizējumu, kas padara vēl iedarbīgāku un precīzāku Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā jau ietverto abu totalitāro režīmu simbolu izmantošanas aizliegumu.

Demokrātiskā sabiedrībā nevar būt pieņemama un akceptējama abu totalitāro režīmu simbolu un atribūtu publiska lietošana ar nolūku slavināt attiecīgo režīmu ideoloģiju vai paust nostalgisku sentimentu par šiem režīmiem, tādējādi mēģinot tiem piešķirt zināmu pievilcību, popularizēt to plašākai sabiedrībai vai tos atkal padarīt par normalitāti publiskā diskursā. Demokrātiska valsts un demokrātiska sabiedrība ir kaujasspējīga, un mums kopā ir jābūt spējīgiem nosargāt mūsu demokrātiju pret nedemokrātisku vai demokrātijas idejai totāli naidīgu spēku apdraudējumiem (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-25-01 13. un 20. punktu*).

IV

Gan sākotnēji Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 4.¹ panta pirmās daļas 4. punktā, gan arī pēc 2020. gada 23. aprīļa likuma grozījumiem abu totalitāro režīmu simbolu izmantošanas aizliegums nav absolūts. Likumdevējs pamatoti pieļāvis iespēju šos simbolus izmantot publiskā pasākumā, ja to izmantošanas mērķis nav saistīts ar totalitāro režīmu slavināšanu vai izdarīto noziedzīgo nodarījumu attaisnošanu.

Kaujasspējīgā demokrātiskā sabiedrībā izņēmumi no totalitāro režīmu simbolu izmantošanas aizlieguma ir visai demokrātiskai sabiedrībai un valsts iekārtai būtiski svarīgs jautājums, par kuru atbilstoši būtiskuma teorijai un likuma prioritātes principam ir jālemj pašam likumdevējam ar likumu (*sk.: Levits E. 14. pants. Likuma prioritātes princips. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs Dr.iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu Namu Aģentūra, 2013, 199.; 203. - 208. lpp.*). Likuma teksts nedrīkstētu radīt iespaidu, ka likumdevējs šo būtisko jautājumu nav izlēmis pilnībā pats vai atstājis iespēju valsts vai pašvaldību institūcijām administratīvā procesa kārtībā lemt par vēl citiem izņēmumiem no vispārējā aizlieguma.

V

Vienlaikus 2020. gada 23. aprīļa grozījumi Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 4.¹ panta pirmās daļas 4. punktu papildina ar vārdiem “un kad to izmantošanu ir atļāvusi pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā paredzēts rīkot publisku pasākumu”.

Iepazīstoties ar Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas diskusiju materiāliem un komisijas izraudzītā referenta Andreja Judina ziņojumiem par likumprojektu, var konstatēt, ka pašvaldības atļauja nekad nav bijusi iecerēta kā trešais gadījums, kad būtu pieļauts izņēmums no abu totalitāro režīmu simbolu izmantošanas aizlieguma līdzās gadījumiem, kad to izmantošanas mērķis nav saistīts ar totalitāro režīmu slavināšanu vai izdarīto noziedzīgo nodarījumu attaisnošanu.

Tomēr rakstītais normas teksts nav pietiekami skaidrs un varētu dot iespējas praksē radoši apiet un mīkstināt likumā ietvertu aizliegumu. Arī sistēmiski raugoties

uz Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 4.¹ panta pirmo daļu, pie citiem vispārīgajiem ar publiska pasākuma norisi saistītajiem ierobežojumiem šādas pašvaldības tiesības netiek ietvertas.

Šāds normas formulējums rada riskus valsts kopējai politikai un vienotai pieejai totalitāro režīmu simbolu aizlieguma nodrošināšanā, un nevarētu izslēgt, ka atsevišķās pašvaldībās varētu iedibināties citāds likuma tulkojums, kas neatbilstu sākotnējai likumdevēja iecerei.

Uzskatu, ka labas likumdošanas princips prasa, lai pats likumdevējs jau sākotnēji izslēgtu jebkādas šaubas par likuma normu tvērumu un nedotu vismazākās iespējas likuma apiešanai vai tā iedarbības mīkstināšanai. Likuma sagatavošanas materiālos konstatējamā likumdevēja griba ir tikai tiesību palīgavots, kas palīdz likuma normu iztulkošanā. Tomēr likuma adresāti un likuma piemērotāji ne vienmēr prasmīgi spēj atrast vajadzīgos materiālus un atbilstoši tiem piemērot likuma tekstu, jo īpaši gadījumos, kad varētu būt subjektīva ieinteresētība mīkstināt aizliegumu vai padarīt to neskaidrāku. Tādēļ es aicinu Saeimu izslēgt jebkādas šaubas un iespējas dažādi likuma iztulkošanai dažādās pašvaldībās un potenciālās spekulācijas par likumā pieļauto izņēmumu no vispārējā aizlieguma apjomu.

VI

Izmantojot Valsts prezidentam Latvijas Republikas Satversmes 71. pantā piešķirtās tiesības, lūdzu rast iespēju izslēgt pieņemtajā likumā paredzētos Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 4.¹ panta pirmās daļas 4. punkta vārdus “un kad to izmantošanu ir atļāvusi pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā paredzēts rīkot publisku pasākumu”.

Ja likumdevējs uzskata, ka ir nepieciešami vēl kādi izņēmumi līdzās jau likumā ietvertajiem no totalitāro režīmu simbolikas izmantošanas aizlieguma, tie likumdevējam pašam ir precīzi jānorāda likuma normā.

Ja likumdevējs uzskata par nepieciešamu regulēt pašvaldības tiesības un pienākumus šā likuma ietvaros, tam ir paredzēta likuma II nodaļa, kas nosaka publiska pasākuma pieteikšanu un iesniegumu izskatīšanas kārtību. Šādām kompetences normām nevajadzētu būt ietvertām likuma 4.¹ panta pirmajā daļā, kas regulē principiālus jautājumus par vispārīgiem ar publiska pasākuma norisi saistītiem ierobežojumiem un pieļaujamiem izņēmumiem no tiem.

VII

2020. gada 23. aprīļa likums “Grozījumi Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likums” pieņemts administratīvās atbildības sistēmas reformas ietvaros. Tādēļ ir saprotama likumdevēja griba ne vien Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā ietvert administratīvās atbildības regulējumu par šā likuma pārkāpumiem, bet arī izslēgt norādes normas līdzšinējā likuma tekstā, ka par šā likuma pārkāpumiem personas saucas pie normatīvajos aktos paredzētās

atbildības.

Ņemot vērā Saeimas veikto Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 4.¹ panta pirmās daļas 4. punkta grozījumu, tomēr bažas rada Saeimas lēmums vienlaikus no likuma teksta izslēgt 4.¹ panta otro daļu, kā arī 14. panta otro daļu.

Par Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 4.¹ panta pirmās daļas prasību ievērošanu ir atbildīgi ne tikai pasākuma organizatori, kā to paredz grozījumos ietvertā Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 10. panta trešā daļa, bet arī publiska pasākuma apmeklētāji un dalībnieki. Publiska pasākuma apmeklētāji un dalībnieki publiskā pasākumā var pārkāpt Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 4.¹ panta pirmās daļas prasības kā pēc publiska pasākuma organizatoru pamudinājuma, tā arī pēc savas iniciatīvas, kas var arī neatbilst publiska pasākuma dabai un publiska pasākuma organizatoru iecerēm.

Būtu svarīgi pienākumu ievērot visas Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 4.¹ panta pirmās daļas prasības attiecināt arī uz publiska pasākuma apmeklētājiem un dalībniekiem, paredzot attiecīgo regulējumu likuma 14. panta pirmajā daļā.

Tāpat rosinu nodrošināt, ka administratīvo atbildību par Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 4.¹ panta pirmās daļas prasību pārkāpšanu būs iespējams piemērot kā publiska pasākuma organizatoriem, tā arī publiska pasākuma apmeklētājiem un dalībniekiem.

VIII

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 71. pantu, prasu likuma "Grozījumi Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likumā" (13. Saeimas likumprojekts Nr. 123/Lp13) otrreizēju caurlūkošanu.

Lūdzu Saeimu likuma 1. pantā ietvertajā Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 4.¹ panta pirmās daļas 4. punktā izslēgt vārdus "un kad to izmantošanu ir atļāvusi pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā paredzēts rīkot publisku pasākumu", kā arī papildināt Publisku izklaides un svētku pasākumu drošības likuma 14. panta pirmo daļu ar publiska pasākuma apmeklētāju un dalībnieku pienākumu ievērot likuma 4.¹ panta pirmajā daļā noteiktos ierobežojumus.

Cieņā

Valsts prezidents

Egils Levits